

Vahvoja teoksia hauraudesta

Kaisaleena Halinen on kertonut, kuinka nyt esillä oleviin näyttelyyn teoksiin on vaikuttanut kesällä 2019 Riihimäen kesänäyttelyssä tapahtunut varkaus ja teosten tahallinen rikkominen. Pienen tytön keraaminen rintakuva oli lyöty sirpaleiksi iskulla otsaan. Teon väkivaltaisuus ja raskaus paljastuivat taiteilijalle vasta hänen korjatessaan teosta myöhemmin. Halinen päätti muuttaa suunnitelmat tulevan näyttelyn suhteen ja teokset, joita hän oli silloin tekemässä, saivat siirtyä syrjään. Tuntui merkityksellisemmältä päästää ulos ideat, joita alkoi syntyä tämän rikotun ja korjatun teoksen myötä.

Kaisaleena Halisen taide on herkkää ja haurasta, mutta se herättää vahvoja tunteita, iholle tulevia tuntemuksia. Myös nyt Galleria Aman näyttelyssä Halinen jatkaa syvällisiä pohdintoja ihmisyydestä, vallasta, väkivallasta, hauraudesta, häpeän tunteesta. Hienovaraisten keramiikkaveistosten hauraalla pinnalla tapahtuvat muutokset herättävät katsojassa konnotaatioiden välityksellä voimakkaita, miltei ruumiillisena kokemuksena välittyviä tunteita.

Videoidussa *Sinelmä*- teoksessa naisen keraamisen pään poskesta lähtee nousemaan punertava läikkä kuin mustelma. Katsojalle syntyy mielikuva perheväkivallasta, alistamisesta ja toisen ihmisen hallinnasta. Läikän levitessä keramiikkapinnalla alkaa erottaa halkeamia, verkostomaisia krakelyyryjä. Hiushalkeamien paradoksaalinen kauneus vahvistaa uhkan ja pahuuden tunnetta.

Tätä pinnan rikkoutuneisuutta, jonka saa aikaan mattavalkoinen krakeloituva lasite, Halinen käyttää tehokeinona myös monessa muussa näyttelyn veistoksessa. *Näkijän* suljetut silmäluomet ovat peittyneet hiusverkostoon. *Requiem*in vierekkäisten päiden huulet ovat säröillä. Ihmiselämä ja ihmissuhteet ovat hauraita, särkyviä ja rikkonaisia.

Keraamiset päät assosioituvat kuolinnaamioihin. Muutamien veistosten pinta on käsitelty tietyistä kohdin musteella, joka nostaa hiushalkeamat esiin. Syntyy mielikuva ihon alaisesta omalakisesta ja muuten näkymättömästä energiasta.

Halinen on tutkinut keramiikan käyttäytymistä muun muassa täyttämällä onton veistospään vedellä (*Waves*) tai liottamalla keraamisia jalkoja mustetta ja kahvia sisältävässä vedessä (*Herkistyminen*). Jalat imevät itseensä nestettä ja tummuvat. Nämä muutokset Halinen on tallentanut videon avulla. Videot on projisoitu galleriatilassa kolmelle seinälle, kukin omalleen. Toden tuntua lisää se, että kuvatut asiat pysyvät oikeissa mittasuhteissaan: ihmisen jalat ovat jalkojen kokoiset, pää on pään kokoinen. Punastumisen vaikutelman teoksessa *Waves* Halinen on saanut aikaan lisäämällä ensin valusaven massaansa pienen määrän punaista pigmenttiä. Kun poltettu veistos kastuu, se muuttuu tummemmaksi ja ”punastuu”. Ontto veistos on ylösalaisin täytetty vedellä, jolloin punastuminen tapahtuu ikään kuin sisältä päin.

Sinelmä -videossa mustelma ilmestyy naisen kasvoihin, se alkaa pienenä ja punaisena naisen poskelta, mutta muuttuu sinertäväksi ja laajenee. Tietyt musteet läpäisevät keraamisen pinnan ja värjäävät sen. Keramiikka päästää lävitseen ensin musteessa olevaa punaista ja sitten vasta sinistä väriä.

Gallerian pienessä takahuoneessa *Wound* -teoksessa jalustalla makaavan torson pinnalle on projisoitu videokuvaa, jossa kivi heitetään ohuen jään läpi. Jää muodostaa keramiikkatorsolle ikään kuin ihon, jonka kivet läpäisevät. Jään alta paljastuva vesi pulppuaa kuin veri tai muut ihmiskehon nesteet. Jään rikkoutumisen ääni tehostaa kivun ja tuskan tuntua.

Tällä hetkellä on suomalaisella taidekentällä vellone keskustelu taiteen merkityksestä ja sen tehtävästä. Vastakkain on asetettu taiteen kantaottavuus ja taiteen pitäytyminen sen omiin arvoihin. Olli Ahlroos kirjoittaa Kritiikin uutiset – lehdessä kiinnostavasti taideteoksen kokemisesta ja siitä, miten tulemme kosketetuksi taiteen kautta. Hän sanoo: ”Taiteen kokeminen on harvinainen ja epätodennäköinen *tapahtuma* erityislaatuisten teosten vaikutuspiirissä.”

Ahlroos viittaa kirjoituksessaan Gilles Deleuzen ajatteluun, jolle suuri taide on poliittista. Taiteen poliittisuus ei kuitenkaan Deleuzelle ole kiinni taiteilijan poliittisesta mielipiteestä, vaan kyse on laadusta. ”Suuri taideteos on poliittinen, koska sellainen on Deleuzen mukaan määritelmällisesti luomisteko.

Taiteilijan tulisi luoda, ei 'reflektoida' todellisuutta tai välittää reaktiivista 'informaatiota'. Uuden luominen on poliittista, koska se pakottaa teoksen pinnoille, sen rakenteisiin ja sitä ympäröivään todellisuuteen jotain ennennäkemätöntä ja hallitsematonta. Luomisteko avaa teoksen pinnan kautta ja sen läpi mahdollisuuden kokea jotain, jota olemassa olevat puolueet ja ideologiat eivät onnistu alistamaan omaan järjestelmäänsä. Vasta jonkin hallitsemattoman luominen on Deleuzen sanoin 'vastarinnan teko'. ”¹

Taiteen kokeminen on harvinainen ja epätodennäköinen *tapahtuma* erityislaatuisten teosten vaikutuspiirissä. Tällaisen tapahtuman voi kokea Kaisaleena Halisen teosten äärellä.

Marja Sakari
FT, Ateneumin taidemuseon johtaja

¹ https://www.kritiikinuutiset.fi/2019/12/15/kasittamaton-taide-osa-2-luomistekojen-etiikasta/?fbclid=IwAR1Q_u1AvKol4jPwYmD8FvKI0KTJrFgUey9MyF2mCYu4OL_ekHB4eCah1fw